

1) наймач – фізична або юридична особа, що має необхідну для укладення договору дієздатність; 2) наймодавець – фізична або юридична особа-власник майна, або особа, що має право передавати майно у найм.

Договір наймання (оренди) має такі юридичні властивості: а) двосторонність (правами та обов'язками наділено обидві сторони договору); б) консенсуальність (договір вважаємо укладеним з моменту досягнення сторонами згоди за суттєвими умовами та надання йому визначеної форми, якщо вона обов'язкова); або реальність (майно передане в тимчасове користування на момент укладення договору); в) оплатність (замість майна, переданого у користування, наймач наймодавцю сплачує певну грошову суму).

До істотних умов зазначеного договору належать:

1) предмет – не вилучена з цивільного обороту рухома або нерухома неспоживна річ, визначена індивідуальними ознаками; майнові права;

2) строк користування майном, установлений договором;

3) ціна – плата за користування майном, установлена на певний період (як правило, на один місяць у розмірі, що узгоджується за домовленістю сторін, у грошовій або натуральній формі).

Види договору: прокат, лізинг, наймання (оренда) житла, наймання (оренда) будівлі, споруди, наймання (оренда) земельної ділянки, наймання (оренда) транспортного засобу.

Вивчення наукової літератури з досліджуваної проблеми свідчить про потребу її подальшого й поглибленого аналізу.

Пономарьова О.
НТУ «ХП»

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Зі встановленням незалежності в Україні за допомогою громадських організацій і неформальних соціальних інститутів сформовано громадянське суспільство, яке намагається вплинути на управлінські процеси в державі. У вітчизняній науці до громадянського суспільства зараховують політичні партії, громадські організації, незалежні ЗМІ, народ у цілому. Громадянське суспільство є середовищем реалізації творчих ініціатив громадян у вирішенні соціальних, економічних, культурних проблем. Роль інструменту в

цьому процесі, за допомогою якого здійснюється взаємодія між соціально активними громадянами й суспільством, відіграють засоби масової інформації (ЗМІ).

Основне завдання ЗМІ – інформувати людей щодо різних питань життєдіяльності держави й суспільства, що зумовлено потребою забезпечення сталості влади. Неоціненною є роль ЗМІ як посередника в діалозі між різними соціально-політичними силами, між владою і суспільством. ЗМІ є одночасно й каналом вираження думки громадянського суспільства, і засобом її формування, й інструментом контролю громадськості за владою. Тому право на інформацію, доступ до неї та забезпечення свободи слова мають важливе значення для формування громадянського суспільства. Проте за сучасних умов виникає потреба в захисті ЗМІ від державного втручання.

Одним зі шляхів подолання неструктурованості суспільства, забезпечення самоврядування й підвищення якості врядування, контролю над владою мало стати створення засобами масової інформації правових, економічних і політичних умов їхньої незалежності, вільного доступу до інформації та можливостей її об'єктивної трансляції в суспільство. Однак оскільки інформація водночас стала одним із ключових інструментів та об'єктів політичної боротьби, то становлення сучасної системи незалежних ЗМІ в Україні перетворилося на складний і суперечливий процес. Реалізуючи право на свободу слова, ЗМІ можуть самостійно виявляти негативні явища й факти діяльності державних та інших формувань, оцінювати події внутрішнього та міжнародного життя. Це своєрідна трибуна громадської думки, важливе джерело відображення настроїв мас, а отже, і показник результативності заходів, уживаних державою.

На початок 2000-х років в Україні було зареєстровано близько 10,2 тис. періодичних видань, зокрема понад 6,7 тис. газет, близько 2,5 тис. журналів і видань журнального типу (бюлетені, альманахи, календарі тощо). Місцеві органи виконавчої влади й органи місцевого самоврядування стали засновниками та співзасновниками понад 1 тис. газет і журналів, науково-дослідні установи – близько 400, навчальні заклади – близько 600, політичні партії – понад 260, громадські організації – понад 970 видань.

Наявна законодавча база загалом створює правові можливості вільно виражати й поширювати свої думки, ідеї та інформацію. Проте

закладені в ній норми значною мірою нівелюються практикою її застосування. На жаль, в Україні й досі широко застосовують судові механізми тиску на ЗМІ, особливо у вигляді позовів проти них щодо захисту честі й гідності та компенсації моральних збитків. У більшості випадків позивачами були чиновники або політики.

В Україні рівень довіри до ЗМІ відносно невисокий. За даними опитування, проведеного компанією Research & Branding Group 2010 року, 56% українців загалом довіряють ЗМІ, а 38,5% – не довіряють. Найбільшою довірою користувалося телебачення: 69% респондентів використовують телебачення як основне джерело інформації (73% – на Південному Сході і 65% – на Заході). 81% опитаних одержують інформацію із центральних телеканалів і 37% – із місцевих ЗМІ. Згідно з результатами соціологічних досліджень, до центральних телеканалів рівень довіри вищий (54%), ніж до місцевих (близько 16%).

Незважаючи на те, що частка державної власності на друковані ЗМІ скоротилася приблизно до чверті, а на телевізійні та радіоканали – приблизно на 20%, виконавча влада має значні можливості впливати на ЗМІ, використовуючи механізми реєстрації та ліцензування, а на електронні ЗМІ, крім того, за допомогою розподілу частот і розцінок на окремі технічні послуги. Поширеною є також практика вибіркового податкового тиску на опозиційні ЗМІ.

Особливо серйозні проблеми виникли з незалежністю ЗМІ, що перебувають у приватній власності. Виявилася тенденція до створення потужних медіа-груп, які об'єднують по кілька популярних комерційних ЗМІ і відіграють помітну роль в інформаційному середовищі. Проте їхня фінансова залежність зумовлює недостатню об'єктивність, упередженість у поданні інформації, вихід замовлених передач.

Отже, повноцінне функціонування демократичної, правової, соціально орієнтованої держави неможливе без обміну інформацією, яку збирають, опрацьовують і доносять до громадян засоби масової інформації. Інформуючи про події у світі, державні події, політичне і громадське життя, ЗМІ впливають на формування поглядів людей, громадської думки, що є важливим інструментом демократичної системи. Незалежний розвиток ЗМІ є не лише передумовою, але й показником розвиненості громадянського суспільства.

Одним з основних завдань держави є збільшення кількості незалежних від неї засобів масової інформації, які не бояться писати й говорити правду. Також виникає потреба в захисті ЗМІ не лише від державного втручання, а й тієї залежності, яку породжує ринок і ринкові відносини. Маючи повну свободу, вони матимуть змогу безперешкодно виконувати свої соціальні функції (освітню, виховну, ідеологічну, інформаційну й формування культурних цінностей).

Прокопенко О.
ІСП НАПН України

ВПЛИВ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ АРХЕТИПІВ УКРАЇНЦІВ НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Об'єктивною передумовою виникнення й розвитку кожного суспільства є існування традицій, культури, звичаїв, що різняться етнокультурними особливостями. Етнокультурні особливості виявляються в економічному, культурному, мовному, політичному й інших аспектах суспільного життя та впливають на становлення колективної свідомості, що формує національні архетипи.

Етнонаціональний архетип – стійкий, емоційно насичений, ціннісно визначений образ, уявлення про певний об'єкт, продукований під впливом певної етнічної культури, актуальний для представників окремої етнічної спільноти. Актуальність вивчення етнонаціональних архетипів нашого суспільства зумовлено збереженням національних архетипів, їх відродженням і поверненням суспільства до праобразів, що сформували українську національну самоідентичність. Повернення до проукраїнських архетипів (архетипів виховання, соціально-політичних дій, методів управління тощо) допоможе вийти зі стану невизначеності, позбутися штучних стереотипів у свідомості сучасного українця.

Існування й домінування тих чи інших архетипів у суспільстві – це вплив, по-перше, на такі стратегічно важливі сфери для держави, як управління й політична безпека, по-друге, на розвиток особливостей світосприйняття і самоорганізації етносу, формування моральних цінностей, принципів виховання, взаємини між людьми, організацію побуту.

Головна здатність етнонаціонального архетипу – це вплив на самоідентичність кожного представника, що зумовлює трансформацію всієї етнічної групи. Усвідомлення наявних архетипів українського суспільства сприяє формуванню відчуття взаємної тотожності,